

לא לסמוך על המגעים המדיניים. להיערך בהגנה וגם בהתקפה

09.08.2024 | שבת בן מאיר written by

בזמן שההכנות לקראת עימות צבאי בין איראן וגרורותיה לישראל מגיעות לשיאן, ובמקביל להעצמת יכולותיה הצבאיות באזור, מגבירה ארה"ב גם את מאמציה המדיניים, לגיבוש נוסחה מוסכמת, שתסייע לקידום הפסקת-אש כללית ולכלל הפחות תמנע הידרדרות למלחמה אזורית.

בוושינגטון, כך נראה מבקשים לנצל את המתיחות עם איראן כדי להאיץ את קידומה של הסדרה אזורית שתכלול גם את עזה. גורמי הממשל, כך ניתן להעריך, מנסים להשיג הסכמה ישראלית להפסקת המלחמה ברצועה, באופן שיוכל לאפשר לאיראנים לשווק זאת כהישג בעקבות מעורבותם ובתמורה להסכמתם להקפיא או למתן את פעולת הנקם על חיסול אסמעיל הניה. לדידם של האמריקנים, נוסחה כזו, בצירוף החששות האוטנטיים של המשטר בטהראן מפני הסתבכות במלחמה רחבה (ואולי יחד עם הבטחות נוספות מצד ארה"ב), עשויים לספק לאיראנים סולם מכובד, לרדת מהעץ הגבוה שעליו טיפסו. נוסחה כזו עשויה לסלול את הדרך להרגעת המתיחות האזורית והיא תכלול: מפת-דרכים לסיום המלחמה בעזה, שחרור החטופים, פתרון מוסכם בחזית הצפונית ורגיעה גם מול החות'ים. חיזוקים לכיוון-החשיבה הזה ניתן למצוא בדבריו של מזכיר המדינה האמריקני-אנתוני בלינקן, שבהצהרתו השבוע דיבר בנשימה אחת על המאמצים לשיכוך המתיחות עם איראן ועל התקדמות המגעים להפסקת-אש בעזה.

סיכוי קלוש לנוסחת הרגעה

ואולם, הסיכויים להגיע להסדרה כזו קלושים. ראשית ¹ מצד איראן ² ספק רב אם התמורה בעזה תספק את תאוות הנקם של האיראנים לאחר הפגיעה הקשה בכבודם הלאומי ולאחר ההצהרות הלוחמניות שהשמיעו גורמי המשטר, זה אחר זה. יתרה מכך, בראייתם נוסחה כזו לא עונה גם על הצורך לחדש את "משוואת ההרתעה" מול ישראל. שנית, בנוגע לחיזבאללה. אם איראן לא תגיב בעצמה על חיסול הניה, כי אז היא תצפה שחלק מהמחיר על כך ייגבה באמצעות מתקפת-הנקם של חיזבאללה על חיסול פואד שוכור. בנסיבות כאלה קשה לראות את נסראללה מסתפק בתגובה מתונה על שני החיסולים ואחר כך עוד נכון לדון בהסגת כוחותיו מהגבול עם ישראל. שלישית ³ בשאלה האם ויתורים בעזה נכונים מצידה של ישראל והאם נכון להשתמש בהם כ"תמורה". בהנחה שהדרג המדיני בישראל דבק בעמדותיו, כי אז הפסקת האש בעזה אמורה להיות מוגבלת בזמן ובלי לוותר על השליטה הישראלית בציר פילדלפי ובמסדרון נצרים. בנקודת הזמן הנוכחית, ויתורים מעבר לכך מצדה של ישראל יספקו חבל-הצלה לחמאס ויאפשרו לו להתאושש, לבסס את משילותו ולחדש גם יכולות צבאיות. בהנחה שההתעקשות (המוצדקת) על עמדות אלה, עדיין תאפשר הגעה ל"עיסקה", לא בטוח שבעיני האיראנים "עסקה" כזו היא תמורה מספקת.

אסמעיל הניה הוא רק הקש שעל גב הגמל

רביעית ומעל הכל: תפיסת המאבק עם איראן. ההתנגשות הנוכחית של ישראל עם הרפובליקה האסלאמית אמנם מתרחשת בעקבות ההאשמות על חיסול הניה, אך שורשיה עמוקים יותר וסיבותיה נעוצות במהלכים האגרסיביים שהמשטר נוקט כדי לממש את חזונו, להשגת הגמוניה אזורית ולהשמדת ישראל. טבעת האש שמשטר זה בנה סביב ישראל באמצעות כוחות הפרוקסי הרבים, היא רכיב אחד. משמעותו הומחשה היטב במלחמה הנוכחית. הרכיב הנוסף ² הוא מאמציו המתקדמים של המשטר להשיג נשק גרעיני. פתרונות שלא יתייחסו לבעיות השורש הללו, לא יחזיקו מעמד ומבחינתה של ישראל, כלל לא בטוח שהשגת שקט במחיר כזה, היא כדאית.

מול האיומים העכשוויים מצד איראן והחיזבאללה, המערכת הישראלית מתנהלת עד כה באחריות, בכובד ראש ובביטחון. מהלכיה של איראן מעמידים את ישראל בפני איום קיומי ולאחר שהדגישה זאת בראש כל חוצות, ישראל נוהגת כפי שמתבקש לנהוג מול איום כזה, תוך הפגנת נחישות, ביטחון עצמי ויכולות מודיעיניות ומבצעיות גבוהות. באיראן ובלבנון מודעים היטב לנזק שישראל יכולה לגרום לתשתיות הקריטיות שלהן. מן הסתם הן מביאות זאת בחשבון בתכנון צעדיהן. כך גם את האפשרות להידרדרות שתיאלץ את ארה"ב להגביר את מעורבותה בלחימה. האיום האיראני הוא אתגר מרכזי לישראל, אך לא רק לה. איראן היא שחקן מפתח בגיבוש ציר המדינות המתנגד לארה"ב ולמערב. השפעתה ומהלכיה אינם נעצרים בגבולות המזרח התיכון. אפשר לראותם במלחמה באוקראינה, מול מדינות באפריקה, באסיה, בדרום אמריקה ובאזורים נוספים בעולם. וזה עוד בלי שהיא מחזיקה בנשק גרעיני. לארה"ב תפקיד מפתח לא רק בריסונה של איראן אלא גם בטיפול בבעיית השורש- משטר האייתולות. הרצון בושינגטון למנוע מלחמה אזורית והציפיה שלהם מישראל להימנע ממהלכים שיגררו את ארה"ב למלחמה כזו, מחייבים מענה יסודי ומהיר לאיומים שאיראן מציבה. מאמץ אפקטיבי בהובלה של ארה"ב נגד התמנון האיראני ² זוהי גם ההעדפה האסטרטגית של ישראל, אם כי ישנם קווים אדומים שחצייתם תחייב את ישראל לפעול. את זה מבינים היטב בטהראן, בביירות וגם בושינגטון.

פורסם בישראל היום, בתאריך 09.08.2024.